

29.01.2016

Valtiovarainministeriö

Viite lausuntopyyntönne VM/2089/00.01.00.01/2015

STM:N LAUSUNTO ALUEHALLINTOVIRASTOJEN HAVI-SELVITYSHANKKEEN VÄLIRAPORTTIIN

Valtiovarainministeriö (VM) asetti 15.9.2015 HAVI-hankkeen selvittämään hallitusohjelman toimeenpanoa aluehallintovirastoissa (Avi). Hankkeella pyritään osoittamaan ne käytännön toimenpiteet, joilla aluehallintovirastoista tehdään nykyistä asiakaslähtöisempiä, tuottavampia ja tuloksellisimpia. Hanke muodostuu kolmesta osakokonaisuudesta:

1. normien purku ja yksinkertaistaminen,
2. ohjaus-, valvonta- ja lupaprosessien uudistaminen ja
3. digitalisointi Avien asiakaslähtöisen toiminnan kehittämishanketta (atomi) tukien.

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) näkemyksiä Havi-selvityshankkeen *Normien purku ja yksinkertaistaminen* -väliraportin ehdotusten toteuttamismahdollisuuksista ja ehdotusten valmistelun aikataulusta. Lausunto on pyydetty toimittamaan viimeistään 29.1.2016 sähköpostitse VM:n kirjaamoon osoitteeseen valtiovarainministerio@vm.fi sekä tiedoksi neuvotteleva virkamies Mikko Saarille (etunimi.sukunimi@vm.fi).

STM esittää lausuntonaan seuraavaa:

Alkoholihallinto

Havi-selvityshankkeen ehdotukset sisältyvät pääosin nyt vireillä olevaan alkoholilain uudistukseen. Avien tekemät ehdotukset käsitellään tässä yhteydessä.

Ympäristöterveydenhuolto

Ympäristöterveydenhuoltoa koskevia kommentteja ei ole, sillä Havi-selvityshankkeen ympäristöterveydenhuoltoa koskevat esitykset eivät kuulu STM:n hallinnonalalle.

Yksityinen sosiaali- ja terveydenhuolto

Sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevat ehdotukset liittyvät lähinnä yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaan, jota koskevan lainsäädännön kokonaisuudistus on valmisteilla STM:ssä. Työryhmän määräaika päättyy 31.3.2016. Säädosmuutoksia edellyttävien, yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon muutostarpeiden arviointi kuuluu työryhmän tehtävänä olevaan säädosvalmisteluun, eikä niitä ole tarkoituksenmukaista valmistella tässä vaiheessa erikseen.

Kelpoisuusehtojen löysentäminen esimerkiksi hoitotyössä

Ehdotus kelpoisuusehtojen löysentämisestä hoivatyössä on lähtökohtaisesti kannatettava. Nykyinen lainsäädäntö on melko väljä ja mahdollistaa ammatti-

henkilöiden työnjaon kehittämisen ja myös hoiva-avustajien käyttöönoton sekä vapaaehtoistyön kehittämisen sosiaali- ja terveyspalveluissa. Avien ehdotuksen perusteluna käytetty lääkehoidon toteuttaminen, johon muutosehdotus todennäköisesti ainakin jossain määrin viittaa, on kuitenkin asia erikseen.

Läkehoidon toteutuksesta ei säädetä suoraan lainsäädännössä, vaan sitä ohjataan STM:n oppaalla *Turvallinen lääkehoito*. Oppaassa määritellään muun muassa eri terveydenhuollon ammattihenkilöiden vastuut, velvollisuudet ja työnjako lääkehoidossa. Käytännössä Avit käyttävät opasta valvontanormina, mikä on näin myös tiedotettu silloin, kun opas on julkistettu.

Opas on tällä hetkellä päivitettävänä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksessa (THL). Oppaaseen saattaa olla tulossa joitain elementtejä siitä, millä edellytyksillä ja miten esimerkiksi hoiva-avustajat voisivat jatkossa osallistua lääkehoidon toteuttamiseen. Jos näin on, niin joka tapauksessa kyse olisi todennäköisesti pienimuotoisesta muutoksesta nykytilanteeseen. Tällä hetkellä ei ole tarkempaa tietoa siitä, mikä oppaan tarkempi sisältö tulisi olemaan jatkossa. STM:ssä on kuitenkin ensisijaisesti lähdetty siitä, että turvallisen lääkehoidon toteuttaminen vaatii aina terveydenhuollon ammattihenkilön osaamista.

Apteekkimaksu

Apteekkimaksulaki on nyt STM:n hallinnonalan laki, mutta hankkeena on siirtää laki VM:n alaiseksi apteekkiverolaksi. Apteekkimaksu on luonteeltaan veronluonteinen, vuosittainen maksu. Hankkeen vastuutaho on siis VM. Osana hanketta apteekkiveron keräämistehtävä siirtyy Avilta Verohallinnolle, ja siitä tulee verovelvollisen (apteekkarin) oma-aloitteisesti ilmoittama vero. Nyt maksun tason määrittää Fimea apteekkarin toimittamien tietojen perusteella, ja sen siis keräävät Avit. Apteekkimaksu määrätään vasta määräytymisvuotta seuraavan vuoden syksyllä, jolloin maksu kertyy huomattavalla viiveellä suhteessa siihen liikevaihtoon, jonka perusteella apteekkimaksua maksetaan. Näiden seikkojen takia suunnitelmana on, että menettelyn uudistamisen yhteydessä apteekkimaksu voisi liikevaihdon perusteella määrättävänä verona kuulua kokonaisuudessaan Verohallinnon toimivaltaan. Verohallinto kantaa jo nykyisin useita verovelvollisten oma-aloitteisesti ilmoittamia ja apteekkivero mukautuisi hyvin Verohallinnon olemassa oleviin prosesseihin. Apteekkiveron ilmoittamiseen, veron määräämiseen, muutoksenhakuun, maksamiseen, palauttamiseen ja perintään sovellettaisiin Verohallinnon menettelysäännöksiä. Ehdotettu sääntely tulisi voimaan siten, että menettelyyn käytettäisiin alusta asti Verohallinnossa käyttöön otettavaa uutta tietojärjestelmää. Esitys liittyy Verohallinnossa vuosina 2016–2019 vaiheittain toteutettavaan verotusjärjestelmien ja toimintaprosessien uudistushankkeeseen.

STM tukee siirtoa tarkoituksenmukaisuusnäkökulmista. Toisaalta substanssin puolesta on tärkeää, että apteekkiveron perusteiden ja tason määrittely on jatkossakin STM:n valmistelussa, koska apteekkimaksu/vero on osa lääkepolitiikkamme kokonaisuutta. Tästä on tulossa maininta HE-perusteluihin. VM:n antaman tiedon mukaan lakipaketti on menossa eduskuntaan helmikuussa, ja suunnitelmana on voimaantulo 1.1.2017.

Työsuojelu

STM:n työsuojeluosasto toteaa väliraportin työsuojelua koskevista ehdotuksista seuraavaa:

Työaikalaki kuuluu Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) vastuualueeseen. Väliraportissa mainittujen työaikalain mukaisten lupien tarpeellisuus tulee tarvittaessa käsitellä TEM:in toimesta kolmikantaisesti. Myös nuorista työntekijöistä annettu laki (998/1993) ja kaivoslaki (621/2001) kuuluvat TEM:in vastuualueeseen. TEM:in vastuualueeseen kuuluviin säädöksiin ei oteta muuten kantaa.

Nuorille työntekijöille erityisen haitallisista ja vaarallisista töistä annetun valtioneuvoston asetuksen (475/2006) 2 §:n muuttamiseen väliraportissa kerrotulla tavalla suhtaudutaan myönteisesti. Asiaa on jo aiemmin käsitelty kolmikantaisesti ja muutokselle on myös työmarkkinajärjestöjen hyväksyntä. Asetusta ei kuitenkaan voida muuttaa ennen kuin TEM:lle kuuluvaa nuorista työntekijöistä annettua lakia on ensin muutettu. Sen sijaan asetuksen 8 § on katsottu kolmikantaisesti tarpeelliseksi säilyttää toistaiseksi.

Väliraportissa mainittuun alusten lastauksen ja purkamisen työturvallisuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen (633/2004) poikkeuslupasäännöksen kumoamiseen suhtaudutaan myönteisesti, mutta sen osalta asian hoitaminen katsotaan tarkoituksenmukaiseksi toteuttaa siinä yhteydessä kun asetusta muusta syystä muutetaan. Säädösten sujuvoittamisen kannalta poikkeuslupasäännöksen kumoamisella ei ole sanottavaa merkitystä ottaen huomioon, ettei sellaisia hakemuksia ole työsuojeluviranomaisten toimesta käsitelty.

Väliraportissa mainittujen ulkomaisten tutkintojen hyväksymistä koskevan tehtävän siirtämiseen työsuojeluviranomaiselta opetusviranomaiselle suhtaudutaan varauksella. Muutos ensinnäkin edellyttäisi Opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) ja Opetushallituksen (OPH) suostumusta. Muissa yhteyksissä on käynyt selväksi em. tahojen kanta, jonka perusteella muutos ei ole ainakaan tällä hetkellä toteuttamiskelpoinen. Muutos ei myöskään sujuvoittaisi mitään, ulkomaisen pätevyyden tunnustaminen siirtyisi tehtäväksi vain toiselle viranomaiselle.

STM:n työsuojeluosasto toteaa vielä lopuksi, että se käsittelee omaan vastuualueeseensa kuuluvat säädösehdotukset kolmikantaisesti STM:n yhteydessä toimivassa työturvallisuussäännöksiä valmistelevalle neuvottelukunnassa.

Muut ehdotukset:

Peruspalvelujen arviointi

Peruspalvelujen arviointi on osa ohjausta ja valvontaa, joten tehtävästä ei tässä vaiheessa tulisi luopua. Peruspalvelujen arviointia tulisi kuitenkin tarkastella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislakia säädettäessä. Voitaisiko peruspalvelujen arviointia hyödyntää esimerkiksi kehitettäessä valtioneuvoston järjestämis päätös menettelyä? Sen vuoksi ei ole tarkoituksenmukaista ottaa vielä tässä vaiheessa selkeää kantaa menettelyn lopettamiseen tai siihen, minkä tahon tehtäväksi menettely kuuluisi.

Äitienpäiväkunniamerkkiesitykset

STM ei kannata ehdotusta, sillä kaikissa kunniamerkkiesityksissä vaaditaan alueellista asiantuntijuutta. Jatkossa tehtävä voisi kuulua itsehallintoalueille.

Ohjaus ja valvonta

Havi-osakokonaisuuden 2. ohjaus-, valvonta- ja lupaprosessit osiot kehittämistarpeet sisällytetään jatkotoimenpide-esityksineen 31.1.2016 mennessä valmistuvaan Havi-loppuraporttiin. Väkiraportissa keskitytään lainsäädännön, annettujen normien ja ohjeiden muutostarpeisiin ja alustaviin jatkotoimenpide-ehdotuksiin. Näihin ehdotuksiin STM esittää seuraavat kommentit:

STM on eri yhteyksissä esittänyt valvonnan yhdenmukaistamiseksi Valviran ja Avien sosiaali- ja terveydenhuollon sekä alkoholihallinnon tehtävien yhdistämistä STM:n hallinnonalalla toimivaksi valvontavirastoksi. Yhdenmukainen ohjaus ja valvonta ovat erittäin tärkeitä erityisesti asiakkaiden ja potilaiden yhdenvertaisuuden ja muiden perusoikeuksien toteuttamiseksi. Yhdistäminen vähentäisi hallinnollisen työn määrää, säästäisi resursseja ja poistaisi työnjaon epäselvyyksiä. Valvonnan yhdenmukaistaminen on haaste aluehallintovirastojen hallinnonaloilla. Asiakasnäkökulmasta lupaedellytysten, ohjauksen ja valvonnan tulisi olla valtakunnallisesti yhdenvertaisia.

Avien ja Valviran fuusio, yhtenäinen valtakunnallinen lupa- ja valvontaviranomainen STM:n hallinnonalalle, kokoa sosiaali- ja terveydenhuollon ja alkoholihallinnon asiat aluehallintovirastojen Peruspalvelut, oikeudet ja luvat -vastuualueilta ja Valvirasta. Se vähentää hallintoa ja byrokratiaa ja selkeyttää ja yhdenmukaistaa ohjaus-, lupa- ja valvontakokonaisuutta. Näin varmistetaan laaja-alainen asiantuntemus, yksilön perusoikeuksien toteutuminen sekä yhdenvertaisuus.

Ennako-ohjauksella voidaan vähentää jälkikäteisen (suunnitelmallisen ja reaktiivisen) valvonnan tarvetta. Reaktiivisen valvonnan tarve ei kuitenkaan tule poistumaan. Viranomaisella tulee olla riittävän vahvat vaikuttavat keinot puuttua lainvastaiseen toimintaan.

STM:n lausunnon liitteenä on tiedoksi myös Valviran alkuperäiset kommentit STM:lle Havi-selvityshankkeen väkiraporttiin Dnro: 10854/00.04.00.03/2015 (20.1.2016).

Kansliapäällikkö

Päivi Sillanaukee

Johtaja

Raija Volk

LIITTEET

Valviran alkuperäiset kommentit STM:lle Dnro 10854/00.04.00.03/2015
(20.1.2016)

JAKELU

VM kirjaamo
Mikko Saarinen, VM
STM kirjaamo
STM osastot

